

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Иван Георгиев Колев,

за хабилитационния труд на д-р Петър Пламенов Станоев

Обещанията на интересното.

Естетическият обрат във философското наследство на Артур Шопенхауер

Хабилитационният труд се състои от увод, шест глави, заключение, библиография и две приложения, които включват превод на текста *За интересното* на Артур Шопенхауер и лексикон на основни понятия от неговата философия. Обемът на работата е 350 страници, а библиографията включва няколко десетки заглавия, от които голяма част на латиница.

Целта на изследването е да покаже, че категорията интересно изграе ключова рая за прокарване на граница между „класическата и некласическа естетика“ (с. 9).

В първа глава, озаглавена *Възклицание и познание*, се разглежда характера на естетическите категории. Авторът ги определя като „специфични модуси на възприятие и разбиране“ (с. 19), „филтри, инструменти за рефлексивно гледане“ (пак там) и ги разглежда в три нива: „онтологическо, гносеологическо и аксиологическо“ (с. 20) като посочва, че те имат динамичен, пластичен и полисемантичен характер, което прави задължително тяхното историческо проследяване. Към реда на категориите авторът добавя и „естетически мотиви“, заети от теорията на Владислав Татаркевич.

Във втора глава, *Обещанията на красивото*, се разглеждат „естетически модификации на романтичката категория интересно“. Като такива са посочени „новото, тайнственото, отвъдното, фрагментарното, незавършеното, остроумното, женственото, грациозно“ (с. 29). Съставена е дори „таксономия на интересното“, която съдържа множество категории, разпределени в десет нива. Красивото и интересното са категории, разпределени съответно към познанието и към волята.

Под названието *Пеещият поглед* в трета глава се изследва основно статуса и ролята на фантазията по отношение на словесните жанрове в изкуството, разгледани в книгите на Артур Шопенхауер.

Главна тема на частта *Човекът шедьовър* е анализирането на автобиографията и нейните разлики спрямо близките ѝ жанрове (дневник, мемоари), които представят човека като характер. Отделено е място на изясняване на категорията грация и нейната връзка с характера и изобразяването на човешкото. Специално внимание е отделено на анализа на „човешката красота“.

В пета глава, *Съкровено то тяло*, е разгледана философията на тялото на Шопенхауер, наречен от автора „първи голям модерен „философ на тялото“ (с. 206). Темата е представена подробно и без пестеливост в описанията, затова тази глава е с най-голям обем.

В последната, шеста глава, озаглавена *Благостта на музите*, е направен естетико-феноменологичен анализ на музиката както в текстовете на Артур Шопенхауер, така и при други, релевантни на темата автори. Тук ценна е херменевтиката на надеждата, която е направена с вещина и със задълбочено разбиране за психологията на музикалното преживяване. Подробно и добре са анализирани също теорията на Питагор за музиката и идеите на Хераклит за хармонията.

Основните позитиви на работата са нейното феноменологично богатство, изобилието от нюанси, препратки, асоциации. Работата е написана на много ясен и красив език, в който по удачен начин – изясняващо и обогатяващо – са вплетени и други езици (немски, френски, латински, старогръцки). Естетико-феноменологичният талант на автора е ясно видим както във визионерството относно ейдетиката на цялото, така и в детайлите и преходите из лабиринта на смислови структури.

Имам няколко бележки относно текста.

1. Нерядко в изследването има нарушаване на приемливата пропорция между теоретична строгост и есеистична свобода в полза на второто.
2. В текста има не малко цитати, които не са в академичен формат. Това е допустимо само за много популярни цитати, но такива не бива да са много в един академичен текст.

3. Някои места в текста са трудни за разбиране, напр.: „Следователно съзерцанието е някакво кръгово завихрящо рафиниращо състояние на всеусилваща се естетическа реверберация, която увлича, съгражда и награждава със една и съща субстанциалност, досегът до която обаче е съвсем различен в отделните етапи от откриването-учудване, през увличането-възхита, захласването-любование, та до чистата самозабрава-екстаз-ейдетическо откровение, във всички тях красотата е налична и качествено и същностно неотличима, но формално-осезаемо напълно йерархично дешифрируема“ (с. 146).
4. Не рядко се срещат неоправдани преувеличения: „Тялото е пресечната точка на всяко минало и на всяко възможно бъдеще, цялата памет и цялата история“ (с. 220).
5. На отделни места в текста има неточности:
 - a. Напр. на с. 7 авторът пише: „Самият Платон твърди: „лишеният от изпитания живот не си струва да бъде живян“. Цитатът е в контекст на авторови разсъждения относно „интересния и нелишен от страдания живот“, докато при Платон това са думи на Сократ от „Апология на Сократ“, при което става въпрос за „изпитване на себе си и другите“ по време на „беседи за добродетелите“ (Платон, *Апология на Сократ*, 38a2).
 - a. Преводът на „Sinnlichkeit“ с „чувственост“ (с. 70) противоречи на утвърдения от Цеко Торбов превод (сетивност) и не е направена обосновка за избора на друг вариант.
 - b. „Съзерцание“ и „наглед“ обикновено се мислят като различни понятия, а не като самоочевидни и поради това легитимни вариации в превода на „Anschauung“ (с. 70).
 - c. Споменатият на с. 76 „Халвени“ вероятно е Клод Адриан Хелвеций (1715-1771).

Общото ми становище е, че на основа на този хабилитационен труд на д-р Петър Пламенов Станоев заслужено може да бъде присъдена академичната длъжност „доцент“.

9 ноември 2018 г.

София

Подпис:

/доц. д-р Иван Колев/